

EDUKATIVNI PROGRAM

2021

za primjenu neformalnih pristupa
kroz načelo rada s mladima u
kulturnom sektoru

www.napor.net

Музеј на град Неготино

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

AUTORICE

Bojana Stojkovic, Valentina Gambiroža Staković, Martina Jachevska, Jelena Bobić,
Ida Jagar, Gjorgji Lazov.

PROJEKT

The Melting Pot

DONATOR

Foundation TEMPUS (Republika Srbija)

PARTNERSKE ORGANIZACIJE

Nacionalno udruženje osoba koje rade s mladima – NAPOR (Srbija)
Galerija Matice Srpske (Srbija)
Mreža mladih Hrvatske (Hrvatska)
POGON – Zagrebački centar za nezavisnu kulturu i mlade (Hrvatska)
Muzej grada Negotina (Sjeverna Makedonija),
Savez izviđača Makedonije (Sjeverna Makedonija)

KOORDINATORICA AKTIVNOSTI

Bojana Stojković (NAPOR)

IZDAVAČ

Nacionalno udruženje osoba koje rade s mladima – NAPOR
Narodnog Fronta 35/28, 21000 Novi Sad, SERBIA

KOREKTURA

Centar za jezike Filozofskog fakulteta u Novom Sadu

DIZAJN I NASLOVNICA

David Bilobrk

ODRICANJE OD ODGOVORNOSTI

“Potpora Europske komisije za izradu ove publikacije ne znači odobravanje sadržaja, koji odražava samo stavove autora, a Komisija se ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njoj.”

Za bilo kakvu upotrebu ili reprodukciju materijala iz ovog djela koji se pripisuje trećoj strani, kao što su tablice, slike ili slike, dopuštenje se mora tražiti izravno od nositelja autorskih prava

TREKUTNO STANJE

Edukativni program za primjenu nelinearnih pristupa
kroz načelo rada s mladima u kulturnom sektoru

HRVATSKA

Kada govorimo o mladima u Republici Hrvatskoj ne postoji stroga definicija već konsenzus da se izraz 'mladi' u Republici Hrvatskoj odnosi na osobe u dobi između 15 i 30 godina, kako je definirano u [Nacionalnom programu za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine.](#) Ako nastojimo opisati sociologiju mladih u Hrvatskoj, to je prilično nemoguć zadatak zbog trenutno nepostojećih podataka i istraživanja o ovoj specifičnoj temi. Međutim, uzimajući u obzir načelo "generacije" ili "generacijske kohorte", alata koji se koristi u sociološkim istraživanjima za analizu promjena u pogledima i kontekstu generacije, možemo pretpostaviti da se formativna iskustva mladih u Hrvatskoj (kulturne, tehnološke i društvene promjene), kao i u većini zemalja europskog okruženja, donekle razlikuju od prethodne generacije (misleći ovdje na skupine starije od 30 godina).

Slijedom navedenog, nacionalnu politiku za mlade uređuje relativno novoosnovani (2020. godine) [Središnji državni ured za demografiju i mlade](#) te je u djelokrugu Odjela za mlade. Središnji državni ured za demografiju i mlade zadužen je za predlaganje i provedbu strateških dokumenata, zakona, akata, programa i projekata u području politike mladih kao i za njihovo praćenje i evaluaciju. Iako je politika mladih u teoriji prepoznata kao jedinstveno područje, u praksi je i dalje zajednička domena u drugim ministarstvima, pretežno [Ministarstvu znanosti i obrazovanja](#) i [Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike](#). Potrebe, potencijali i mogućnosti za mlade proteklih godina definirani su Nacionalnim programom za mlade 2014.-2017., koji se smatrao središnjom točkom politike mladih u Hrvatskoj. Osim toga, Nacionalni program za mlade nije dio opće nacionalne razvojne politike, već je zamišljen kao zasebna strategija. Trenutno ne postoje aktivne nacionalne politike ili zakoni koji se odnose na mlade. Ipak, novi Nacionalni program za mlade (2019.-2025.) u fazi je izrade od 2019. godine, a jedini aktualni normativni akt u području mladih je Zakon o savjetodavnim odborima mladih, koji konceptualizira osnovne aspekte lokalne politike mladih.

Kada govorimo o mladima, neizbježno je opisati stanje rada s mladima u Hrvatskoj. U Hrvatskoj ne postoji službena definicija rada s mladima. Prvi put je u Nacionalnom programu za mlade (2014.-2017.) opisan kao "... skup aktivnosti koje doprinose osobnom i društvenom razvoju mladih (...), razvoju samopouzdanja i samopoštovanja kod mladih, kao i kompetencija potrebnih za stvaranje i održavanje kvalitetnih osobnih i društvenih odnosa. Rad s mladima nudi mogućnosti učenja i razvoja kompetencija u različitim područjima. Također omogućuje mladima aktivno sudjelovanje u društvu i procesima donošenja odluka". U skladu s tim, iako rad s mladima ima dugu povijest u Hrvatskoj, on se u Hrvatskoj ne doživljava kao profesija. Rad s mladima obavljaju organizacije mladih i organizacije civilnog društva koje rade za mlade, koje su kroz godine ojačale svoju ulogu zagovornika i partnera u procesima kreiranja politika. Kao rezultat toga, rad s mladima posljednjih godina dobiva značajnije mjesto u okviru politike mladih i karakterizira ga snažna orijentacija prema zagovaranju profesionalizacije rada s mladima.

Sve navedeno odnosi se i na rad s mladima u kulturi i kulturnim institucijama. Kulturni sektor pruža aktivnosti za mlade, ali zbog nedostatka službenog priznanja i formalnog obrazovanja u radu s mladima na državnoj razini (a time i u javnim kulturnim ustanovama) i nedostatka znanja o načelima i metodologijama rada s mladima, mnoge institucije razvijaju programe koji intuitivno slijede ta načela i metodologije ili razvijaju programe koji se temelje na drugim pedagoškim načelima, ne nužno u skladu s pristupom rada s mladima.

Možemo primijetiti da pri raspravi o sudjelovanju mladih u kulturnim aktivnostima donositelji odluka obično rješavaju pitanja kao što su pristup mladima u kulturi ili kulturno sudjelovanje kao “aktivnosti u slobodno vrijeme” i stoga ih isključuju iz planiranja politika. U Hrvatskoj ne postoje aktualne politike, zakoni ili preporuke koje se odnose na mlade i njihov pristup i/ili sudjelovanje u kulturi. S druge strane, bilo bi nezahvalno govoriti o mladima u kulturi u Hrvatskoj bez spominjanja nacionalnog [Ministarstva kulture i medija](#). Promicanje kulturnog sudjelovanja i razvoja publike jedan je od ciljeva u njihovom provedbenom planu, koji se odnosi i na mlade, a posebno na mlade s manje mogućnosti. Primjerice, Ministarstvo provodi nacionalni program “Ruksak pun kulture” kako bi potaknulo razvoj publike u kulturi, a od 2020. godine taj je program dio redovitih programa u obrazovnim ustanovama. Nadalje, u Strateškom [planu Ministarstva kulture za razdoblje 2020. – 2022.](#), mladi se smatraju aktivnim doprinositeljima razvoju kulturnih programa, posebno na lokalnim razinama. Cilj ove Strategije je i poticanje čitanja među mladima, poticanje aktivnosti klubova mladih, kulturnih centara i organizacija koje provode kulturne, obrazovne i kreativne aktivnosti, baš kao što podržava mlade umjetnike kroz nekoliko programa i/ili otvorenih poziva.

Mlade generacije su heterogena skupina koja dijeli zajedničke vrijednosti i kulturne simbole, ali je još uvijek vrlo povezana s njezinim kontekstom. Postoje velike razlike između mladih u urbanim i ruralnim područjima, a te razlike treba promatrati kroz različite perspektive i kontekste. Najvjerojatnije, kulturne institucije ne postižu svoje zadane ciljeve zbog nedostatka informacija o postojećim obrascima kultura mladih i kulturnih potreba koje mladi imaju i nedostatka komunikacije među akterima na različitim razinama. Potrebno je ojačati dijalog između javnog i privatnog sektora te uspostaviti međusektorsku suradnju s organizacijama civilnih društva i organizacijama mladih. One mogu dijeliti iste ili vrlo slične ciljeve, a nisu svjesne međusobnih postupaka ili dobre prakse. Takvim međusektorskim pristupom ojačala bi se suradnja među različitim sektorima, čime bi im se omogućilo da se suoče sa zajedničkim izazovima i pronađu inovativna rješenja. To bi moglo rezultirati promicanjem sektorske, pa čak i prekogranične suradnje među stručnjacima u radu s mladima i kulturi, potaknuti razmjenu najboljih praksi za suradničku kulturnu transformaciju i potaknuti razvoj novih standarda kvalitete, obrazovnih modela, programa osposobljavanja, programa financiranja i što je najvažnije – uspostaviti suradnju u politikama.

SJEVERNA MAKEDONIJA

U Sjevernoj Makedoniji, prema Zakonu o sudjelovanju mladih i politikama za mlade¹ donesenom u siječnju 2020., mladi su osobe u dobi od 15 do 29 godina. U ovom zakonu navedene su definicije politike mladih, sudjelovanja mladih, rada s mladima i osoba koje rade s mladima.

Nacionalnu strategiju za mlade izrađuje Agencija za mlade i sport prema Zakonu o politikama mladih i sudjelovanju mladih. Dok pišemo ovaj program, u tijeku je proces razvoja nove strategije. Dok pišemo ovaj program, u tijeku je proces izrade nove strategije, s obzirom na to da treba biti dovršena u roku od 18 mjeseci od stupanja zakona na snagu. Provedba ovog Zakona podijeljena je zadaća između Agencije za mlade i sport te općina.

Sindikata za rad s mladima jedan je od vladinih partnera za provedbu zakona, u području osnivanja centara za mlade. Sindikat za rad s mladima osnovan je 2013. godine kao nacionalna mreža organizacija – pružatelja usluga rada s mladima u Sjevernoj Makedoniji. U ovom trenutku sindikat se sastoji od 19 organizacija članica s velikim iskustvom u radu s mladima, istraživanju mladih, politici mladih, sudjelovanju mladih itd., iz cijele zemlje. Sindikat za rad s mladima aktivan je u području prepoznavanja, afirmacije i unapređenja kvalitete rada s mladima i njegovih pružatelja usluga, sistematizacije rada s mladima i podrške osobama koje rade s mladima u zemlji kroz stvaranje platforme za umrežavanje, suradnju i povećanje javnog priznanja o vrijednosti rada s mladima. Cilj organizacije je osigurati priznati rad s mladima na nacionalnoj razini i učvrstiti sustav podrške mladima. Misija Sindikata za rad s mladima je postići priznati i standardizirani rad s mladima, podržati radnike s mladima i podići svijest javnosti o važnosti rada s mladima. Njegova je vizija podržati priznavanje rada s mladima i izgraditi sustav potpore mladima i osobama koje rade s mladima praćenjem, procjenom, napredovanjem i kontinuiranim razvojem kako bi se osigurala kvalitetna, učinkovita i djelotvorna potpora mladima.²

Nacionalno vijeće mladih Sjeverne Makedonije (NYCM) sindikat je udruga u kojima se dobrovoljno registriraju udruge i zaklade iz Republike Sjeverne Makedonije. NYCM je 29. lipnja 2013. godine osnovalo 55 organizacija.

NYCM je predstavničko tijelo za organizacije mladih u Sjevernoj Makedoniji. NYCM ujedinjuje 51 organizaciju, 17 organizacija mladih, 20 organizacija za mlade, 1 sindikat, 7 ogranaka drugih organizacija za mlade i 6 pridruženih članova, kako bi promovirali i zagovarali prava mladih Sjeverne Makedonije.

1 <https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2020/03/Zakon-za-mladinsko-uchestvo-i-mladinski-politiki-16-01-2020.pdf>

2 <https://smr.org.mk/>

Članstvo u NYCM-u je raznoliko, okupljajući organizacije koje rade na nacionalnoj i regionalnoj razini, ruralnim i urbanim područjima, studentskim organizacijama, podružnicama međunarodnih organizacija i drugim vrstama organizacija. U procesu postizanja svojih ciljeva, NYCM zastupa interese mladih u Republici Sjevernoj Makedoniji bez obzira na njihov društveni i ekonomski status, spol, rasu, etničku i kulturnu pozadinu, politička i vjerska uvjerenja, seksualnu orijentaciju, rodni identitet ili bilo koju drugu vrstu razlike.

Od 29. studenoga 2015. godine, NYCM je dio europske obitelji organizacija mladih pod nazivom Europski forum mladih (EYF).³

“ RAD S MLADIMA ORGANIZIRAN JE I SUSTAVAN PROCES EDUKACIJE I PODRŠKE AUTENTIČNOM RAZVOJU MLADIH S CILJEM ISPUNJENJA NJIHOVIH UKUPNIH OSOBNIH, SOCIJALNIH I GRAĐANSKIH POTENCIJALA TE NJIHOVOG AKTIVNOG UKLJUČIVANJA U ŽIVOT ZAJEDNICE.⁴ ”

3 <http://www.nms.org.mk/>

4 <https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2020/03/Zakon-za-mladinsko-uchestvo-i-mladinski-politiki-16-01-2020.pdf>

Mladi u Sjevernoj Makedoniji najveći dio slobodnog vremena provode neproaktivno. Ili se nalaze ispred računala ili s vršnjacima na društvenim mrežama, gledaju TV, družu se u kafićima, odlaze u šetnje ili se bave sportom.

Mladi nemaju dovoljno finansijske moći za odlazak na kulturna događanja, no postavlja se pitanje: čak i da imaju, bi li išli na kulturna događanja ili u kafiće?

PREPORUKE:

- Uključivanje mladih u osmišljavanje programa kulturnih institucija
- Decentralizacija kulturnih događanja izvan glavnog grada
- Provedba popusta ili besplatan ulaz za mlade na pojedinim kulturnim događanjima
- Suradnja škola i sveučilišta s kulturnim institucijama u cilju informiranja mladih o kulturnoj ponudi⁵
- Nacionalna strategija za mlade 2016.-2025.

Kultura uključuje mjere i aktivnosti za poboljšanje kulturnog života i kulturnu ponudu za mlade u Sjevernoj Makedoniji, koja se sastoji od glazbe, kazališta, filmova, književnosti, izdavaštva, slikarstva, suvremenog plesa itd. U području kulture vrlo je malo dostupnih podataka koji razmatraju mlade na nacionalnoj razini.⁶

5 [http://www.progres.org.mk/progress-project/documents/5593aaabeff95_Analiza%20na%20mladinskite%20potrebi%20i%20mladinskoto%20organiziranje%20vo%20Makedonija_%20SEGA%20\(2010\).pdf](http://www.progres.org.mk/progress-project/documents/5593aaabeff95_Analiza%20na%20mladinskite%20potrebi%20i%20mladinskoto%20organiziranje%20vo%20Makedonija_%20SEGA%20(2010).pdf)

6 <https://www.sega.org.mk/images/E-Library/Strategies/NSMK.pdf>

RAD S MLADIMA I KULTURA

Što se tiče kulture i rada s mladima u Sjevernoj Makedoniji važno je spomenuti glavne dokumente koji su stvoreni i povezuju ta dva sektora.⁷ To su:

- Nacionalna strategija za mlade 2016.-2025.⁸
- Nacionalna strategija za razvoj kulture 2018.-2022. – (*Национална стратегија за развој на културата во Република Македонија 2018–2022*)⁹
- Strategija obrazovanja za razdoblje 2018. – 2025.¹⁰
- Strategija poduzetničkog učenja Sjeverne Makedonije 2014.-2020. – (*Стратегија за претприемачко учење во Република Македонија 2014–2020*)¹¹

Svi ovi dokumenti imaju relevantne informacije o razvoju uključenosti mladih u kulturu.

Shodno tome, ti su dokumenti korišteni za izradu projekata koji će pomoći sudjelovanju mladih u kulturi. To se uglavnom radilo uvođenjem stipendija, popusta na ulaznice za kulturna događanja, financijske potpore studentima u području umjetnosti koji dolaze iz nepovoljnih sredina itd.

Ministarstvo kulture u listopadu 2020. uvelo je poziv za financiranje projekata iz područja kulture koji nadilazi općine i uključuje sektor organizacija civilnog društva i privatni sektor, ali uključuje i naturalizirane građane. U okviru Ministarstva u 2018. godini formira se i intrasektorska skupina za realizaciju politika za mlade u području kulture. Ta je skupina održala jedan sastanak i nakon toga nema informacija o drugim sastancima ili mjerama koje je poduzela.

7 <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/republic-of-north-macedonia/8-creativity-and-culture>

8 <https://www.sega.org.mk/images/E-Library/Strategies/NSEN.pdf>

9 https://drive.google.com/file/d/1gFzA76RBOTS1_A00fNn62n352E3nr8kB/view

10 <https://planipolis.iiep.unesco.org/sites/default/files/ressources/macedonia-education-strategy-for-2018-2025-and-action-plan-strategija-za-obrazovanie-eng-web-1.pdf>

11 <http://ncdiel.mk/wp-content/uploads/2020/08/Macedonian-EL-Strategy-2014-2020-ENG-version-1.pdf>

Sve nas to dovodi do toga da mlade tretiramo samo kao sudionike kulturne ponude i manifestacija, a kroz poziv na podršku akcija Ministarstvu kulture, kao kreatore takvih događanja kroz projekte. Međutim, stvaranjem Nacionalne strategije razvoja kulture u Republici Sjevernoj Makedoniji 2018.-2022. i sudjelovanjem organizacija civilnog društva u savjetovanjima, mladi se ne spominju kao kreatori politika ili kao doprinositelji razvoju same Strategije.

“Zasad nema informacija o postojanju standardiziranog mehanizma za međusektorsku suradnju između dionika uključenih u donošenje politika u području kulture i mladih.”¹² - Youth Wiki - Kreativnost i kultura

12 <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/republic-of-north-macedonia/82-administration-and-governance>

SRBIJA

U Srbiji su mladi osobe u dobi od 15 do 30 godina. To je regulirano Zakonom o mladima, donesenim 2014. godine. Međutim, postoje različiti okviri u kojima ovaj raspon ima raznolikost, poput Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, gdje mlade doživljavaju kao ljude do 40 godina starosti. Kada govorimo o medicinskom sustavu, mladima do 26 godina nudi se besplatna medicinska skrb.

Slijedeći Zakon o mladima, Vlada Republike Srbije donijela je Zakon o volontiranju 2010. godine, kao jedan od potpornih mehanizama. Zakon je posvećen volontiranju, ali postoje obilježja vezana uz volontiranje mladih, njihovu ulogu u društvu kao i regulaciju u pogledu nadoknade uloženog vremena volontera. Nacionalnom strategijom za mlade (2015.-2025.) koju je donijelo Ministarstvo mladih i sporta¹³ predloženo je 9 ciljeva s akcijskim planom, čime su mladi i sustavi podrške stavljeni u fokus. Osim toga, Ministarstvo mladih i sporta ponudilo je financijsku potporu putem otvorenih poziva. U Strategiji su kultura i aktivno sudjelovanje mladih u stvaranju kulturnih sadržaja prepoznati kao jedan od specifičnih ciljeva.

U ovom trenutku u Srbiji postoje tri stupa koja podupiru razvoj politike mladih i rada s mladima: Nacionalna udruga osoba koje rade s mladima (NAPOR)¹⁴, Nacionalno vijeće mladih Srbije (KOMS)¹⁵ i Nacionalna udruga ureda za mlade (NKZM)¹⁶. Nacionalno vijeće mladih Srbije ujedno je i najneovisnije predstavničko tijelo mladih u Srbiji. Rad tih struktura u korelaciji je s Nacionalnom strategijom za mlade (2015.-2025.) i akcijskim planom. Na lokalnoj razini postoje uredi za mlade koji također podržavaju mlade u kreiranju lokalnih planova i njihove provedbe, kao i u razvoju međusektorske suradnje.

Kao dodatni sustav potpore Vijeće mladih osnovano je 2014. godine. Struktura okuplja predstavnike državnih tijela, predstavnike pokrajinskog tijela nadležnog za mlade, zajedničke predstavnike nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, predstavnike ureda mladih, ugledne stručnjake i predstavnike mladih. Predsjedavajući je aktualni ministar mladih i sporta – Vanja Udovičić. Glavni je cilj Vijeća imati opću sliku razvoja politike za mlade te uskladiti aktivnosti i procese. Trećina članova su mladi ljudi, što osigurava da se njihov glas čuje i da se mladi percipiraju kao suradnici, a ne samo kao ciljna skupina. Iako postoje dokumenti, tijela i organizacije mladih, postoji i potreba za poboljšanjem, kao i lobiranjem za više mogućnosti i sredstava za politiku mladih i rad s mladima.

13 <https://www.mos.gov.rs/>

14 <http://www.napor.net/sajt/index.php/sr-yu/>

15 <https://koms.rs/national-youth-council-of-serbia/>

16 <https://asocijacijakzm.org/>

RAD S MLADIMA

“ RAD S MLADIMA OZNAČAVA AKTIVNOSTI KOJE SU ORGANIZIRANE OD STRANE MLADIH I ZA NJIH, A KOJE SE TEMELJE NA NEFORMALNOM OBRAZOVANJU, KOJE SE PROVODE U SLOBODNO VRIJEME MLADIH I PODUZIMAJU S CILJEM POBOLJŠANJA UVJETA ZA OSOBNI I DRUŠTVENI RAZVOJ MLADIH, U SKLADU S NJIHOVIM POTREBAMA I SPOSOBNOSTIMA, U KOJIMA MLADI DOBROVOLJNO SUDJELUJU. (OBAVIJEST)

Rad s mladima u Srbiji uglavnom se prakticira u organizacijama civilnog društva. Glavni akter koji zagovara rad s mladima u Srbiji je NAPOR – Nacionalna udruga osoba koje rade s mladima. U proteklih 10 godina NAPOR se zalagao za zvanje, priznavanje rada s mladima i osoba koje rade s mladima, razvio standarde za osiguranje kvalitete programa za mlade i uložio napore da bude prepoznat na nacionalnoj i europskoj razini kao ključan akter u razvoju rada s mladima u Srbiji.

Rad s mladima uključuje različite metode iz kreativnog sektora kao što su kazališne tehnike, animirani filmovi, pripovijedanje, crtanje itd. Kroz razne projekte postoji suradnja između sektora mladih i pojedinaca iz kulturnih institucija.

S druge strane, kada govorimo o kulturnom sektoru i prepoznatljivosti mladih unutar njega, vidljivi su naponi posljednjih godina da se mladi uključe kao kreatori programa i da se osluškuju njihove potrebe. Međutim, još uvijek postoji jaz između programa i uključenosti mladih. Programi kulturnih institucija ne odgovaraju u potpunosti potrebama mladih kao poželjnima. Ponuđeni programi ne podržavaju u potpunosti aktivno sudjelovanje mladih i ne daju im mogućnost da budu koautori programa. Rad s mladima, s druge strane, ima snažnu stranu u radu s mladim osobama, što može popuniti prazninu u kulturnim institucijama. Radeći zajedno mogli bi otvoriti više prostora za mlade, ponuditi im prostor za stvaranje i razvoj kritičkog mišljenja. Time će se ojačati međukulturna suradnja i doprinijeti sustavnoj skrbi za mlade.

UVOD

Program osposobljavanja izgrađen je kao rezultat potrebe za međusektorskom suradnjom, boljim razumijevanjem načela rada s mladima i neformalnog obrazovanja te kako poboljšati usluge za mlade u sektoru kulture. Proteklih godina oba sektora, mladi i kultura, uložili su napore kako bi se odgovorilo na potrebe mladih i stvorili programi koji će aktivno uključivati mlade. Pandemija COVID-19 zatvara mnoge programe koje provode kulturne institucije i organizacije mladih, ali, s druge strane, potiče suradnju i omogućuje da oba sektora razmišljaju izvan okvira svakodnevnice. Program osposobljavanja nudi različite pristupe u radu s mladima između dva područja i pokušava ih spojiti kako bi se uključilo više mladih.

Program osposobljavanja ima za cilj razviti kapacitete osoba i kulturnih djelatnika koji rade s mladima kako bi razumjeli različite pristupe i načela u radu s njima te povećali međusektorsku suradnju koja doprinosi stvaranju zajedničkih programa i aktivnosti kako bi se podržao osobni i profesionalni razvoj mladih.

Rad s mladima nudi interaktivno sudjelovanje, razvoj kritičkog mišljenja i podržava njihov društveni i profesionalni razvoj. Rad s mladima trebao bi biti organiziran i kontinuiran kako bi se mogle promatrati promjene i pružati potpora mladima u njihovom razvoju i djelovanju. Rad s mladima trebao bi biti koristan za mlade i zajednicu; stoga bi sve aktivnosti trebalo stvoriti u suradnji s mladima i na temelju njihovih potreba.

Trenutno se u Srbiji, Sjevernoj Makedoniji i Hrvatskoj razvija rad s mladima i postoje različite inicijative. Iako je rad s mladima prepoznat kao profesija u Srbiji i Sjevernoj Makedoniji, još uvijek postoje koraci koje treba dovršiti prema postizanju priznanja. S druge strane, budući da se rad s mladima može provoditi u različitim područjima koja uključuju mlade, partneri žele povezati svoju stručnost i ponuditi mogućnost za razvoj vještina i znanja kako bi se poboljšali kapaciteti oba sektora (sektora mladih i kulturnog sektora).

Postoji nekoliko relevantnih iskustava u kojima je kulturni sektor uključio mlade ljude u svoje aktivnosti u Srbiji. U sklopu svojih izložbi kulturne institucije nude različite edukativne radionice. Nedostatak je u tome što je program kratkoročan i suočavaju se s poteškoćama/izazovima u pronalaženju pravih alata kako bi se stvorio dugoročni program za mlade i s mladima. Odgovor za stvaranje takvih dugoročnih programa mogao bi biti u radu s mladima. Stoga kulturnom sektoru nedostaju znanja i vještine u stvaranju dugoročnih programa s mladima koji su temelj rada s njima. Prema primjerima kulturnih institucija koje su partneri u ovom projektu, one pokazuju spremnost i nastoje aktivno uključiti mlade u stvaranje sadržaja, žele izgraditi publiku i biti otvoreniji prema zajednici, a rad s mladima može biti solucija ovom izazovu. S druge strane, osobe koje rade s mladima imat će koristi od informacija iz područja kulture i umjetnosti, moći će doprijeti do mladih iz različitih sredina, različitih interesa i podržati razvoj estetskih kompetencija.

Budući da su mladi u fokusu, važna je međusektorska suradnja. U konačnici, oba sektora nastoje osigurati kvalitetne usluge za mlade koje pružaju mogućnosti za razvoj mladih i, zajedničkim radom, to se može unaprijediti te se time osigurava kontinuirani rad. U ovoj sinergiji sektora mladih i sektora kulture, rad s mladima donosi kontinuirani rad na osobnom i društvenom razvoju mladih; kulturni sektor približava kulturu mladima i doprinosi razvoju estetskih kompetencija.

PROGRAM OSPOSOBLJAVANJA

Edukativni program za primjenu nelinearnih pristupa
kroz načelo rada s mladima u kulturnim sektorima

CILJEVI PROGRAMA OSPOSABLJAVANJA

Program osposobljavanja ima za cilj razviti i povećati kapacitete osoba koje rade s mladima i kulturnih djelatnika kako bi razumjeli različite pristupe i načela ispreplićući svoj rad. Takvom međusektorskom suradnjom ojačat će se suradnja između različitih kulturnih sektora i sektora mladih kako bi im se pomoglo u suočavanju sa zajedničkim izazovima s kojima se susreću i pronađu inovativna rješenja. Drugim riječima, vidimo porast međusektorske suradnje koja će implementirati raznolikost perspektiva i resursa za zajedničko rješavanje društvenog problema i postizanje zajedničkog cilja: nadahnuti mlade da budu aktivni potrošači kulture kroz kvalitetan pristup rada s mladima.

Kako bi se kroz kulturne programe podržao osobni i društveni razvoj mladih i uključile metode i pristupi rada s mladima u okruženje kulturne ustanove, ovo osposobljavanje nudi različite informacije i dobre prakse koje se mogu koristiti u budućem radu. Pojačanom međusektorskom suradnjom i stvaranjem zajedničkih programa i aktivnosti doskočit će se potrebi za suradnjom kako bi se mlade nadahnulo da budu aktivni potrošači kulture kroz kvalitetan pristup rada s mladima.

Glavni cilj programa osposobljavanja je razvoj i povećanje kapaciteta osoba koje rade s mladima i kulturnih djelatnika za razumijevanje različitih pristupa i načela u oba sektora te povećanje međusektorske suradnje u stvaranju zajedničkih programa i aktivnosti kojima se podupire osobni i društveni razvoj mladih te ih se nadahnjuje da budu aktivni potrošači kulture, u cilju promicanja aktivnog uključivanja i sudjelovanja mladih u planiranju i stvaranju kulturnih sadržaja za mlade.

POSEBNI CILJEVI OSPOSOBLJAVANJA

- razvijanje znanja i bolje razumijevanje rada s mladima i rada s mladim osobama u kulturnim institucijama kulturnih načela
- razvijanje sposobnosti prepoznavanja potreba mladih u zajednici kako bi se stvorile zajednička djelovanja temeljena na neformalnom obrazovanju
- razvoj vještina za procjenu potreba i ciljeva učenja mladih u smislu kulture, osmišljavanja i provedbe kulturnih programa koji odgovaraju na te potrebe i ciljeve.
- razvoj kapaciteta osoba koje rade s mladima i kulturnih djelatnika za rad s različitim skupinama mladih s manje mogućnosti, potičući socijalnu uključenost, solidarnost i koheziju
- podizanje svijesti o međusektorskoj suradnji i njezinoj važnosti za podršku mladima u njihovom osobnom razvoju i njihovoj uključenosti u planiranje kulturnih programa kako bi se stvorili sadržaji prilagođeni mladima.

ISHODI UČENJA:

- Sudionici osposobljavanja razumjet će relevantne kulturne informacije (javna kultura, neovisna/underground kulturna scena, potrošačka kultura, kultura slobodnog vremena, glazbena kultura, digitalna kultura itd.) i načela rada u kulturnim sektorima;
- Sudionici osposobljavanja otkriće osnovna načela rada s mladima i znat će kako nositi proaktivniju ulogu u pitanjima vezanim uz aktivno sudjelovanje mladih u kulturnom životu;
- Sudionici će razviti vještine za stvaranje zajedničkih djelovanja temeljenih na neformalnom obrazovanju, učenje novih alata i metoda za provedbu i procjenu aktivnog sudjelovanja mladih u kulturnom životu;
- Sudionici će naučiti kako pristupiti specifičnim interesima mladih u području kulture;
- Sudionici će razviti kapacitete za rad s različitim skupinama mladih s manje mogućnosti, potičući socijalnu uključenost, solidarnost i koheziju;
- Sudionici će moći motivirati mlade da postanu aktivni sudionici u području kulture i postanu stvaratelji umjetnosti koristeći različite alate i metode;
- Sudionici će povećati svoju svijest o međusektorskoj suradnji i njezinoj važnosti.

POSTIŽUĆI GORE NAVEDENO, OČEKUJEMO OD SUDIONIKA DA UNAPRIJEDE I RAZVIJU SLJEDEĆE VJEŠTINE:

- Vještine u primjeni osnovnih neformalnih pristupa i načela kako bi se ponudio interaktivniji i zanimljiviji kulturni život kojim se promiče uključenost mladih u kulturnim sadržajima;
- Omogućavanje individualnog i grupnog učenja u kulturnom okruženju;
- Osmišljavanje i provedba kulturnih programa koji odgovaraju potrebama mladih, uz odabir odgovarajućih metoda i procjenu potreba i ciljeva učenja mladih;
- Pokretanje i podupiranje samorefleksije o procesu učenja i pokretanje kritičkog mišljenja među mladima;
- Sposobnost utvrđivanja najprikladnijeg evaluacijskog pristupa u pogledu potreba mladih i ciljeva aktivnosti;
- Stvaranje sigurnih, motivirajućih i uključivih okruženja za učenje za pojedince i skupine, posebno za mlade s manje mogućnosti;
- razvoj uključivih, pozitivnih, neosuđujućih odnosa i okruženja za učenje te podupiranje samorefleksije unutar procesa kod mladih;
- Razvoj suradnje, etike i pouzdanosti u radu glavnih aktera stečenih procesom učenja i boljim razumijevanjem rada s mladima i kulturnog rada za poboljšanje uključenosti mladih u procese i akcije koje im omogućuju razvoj.
- Poboljšanje uključenosti mladih u procese i akcije koji im pružaju osobni i profesionalni razvoj.

METODOLOGIJA

Program osposobljavanja daje polaznicima mogućnost stjecanja znanja, vještina i stavova iz oba sektora – mladih i kulture. Tijekom provedbe predavači bi trebali razviti i usvojiti metodologiju. Obuka sadrži teorijske i praktične dijelove, a želja je da se to učini neformalnim pristupom koristeći različite alate kako bi se aktivno uključili sudionici. Predavači bi trebali imati iskustva u pružanju obrazovnog osposobljavanja, slijedeći proces učenja sudionika i znanje o trenutačnoj međusektorskoj suradnji.

Sati osposobljavanja: 40 sati rada na licu mjesta i 20 sati online rada

CILJNA SKUPINA

Ciljna skupina su osobe uključene u rad s mladima i kulturne institucije koje izravno rade s mladima. Oni bi već trebali imati neko iskustvo u radu s mladima i spremnost na razvoj svojih vještina i znanja. Općenito, ciljna skupina su:

- Osobe koje rade s mladima
- Djelatnici Kulturne ustanove koji rade s mladima

LITERATURA ZA OBUKU (popis za sudionike)

- [*A Competence Model for Participants to Work Internationally*](#), JUGEND für Europa/SALTO Training and Cooperation; Germany, 2016.
- Youth work, Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/youth/youth-work>
- Youth work, EU-CoE youth partnership <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/youth-work>, <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/90268416/088021+SRP+Youth+Work+Essentials.pdf/3699e69b-261d-b677-03c3-7abea1c5f730>
- Ethics in youth work, Code of an ethical issue, <http://www.napor.net/sajt/images/Dokumenta/Etiki-kodeks-u-omladinskom-radu.pdf>
- Tools, a publication for working in the field of youth - <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/publications>
- SALTO YOUTH Publications, [https://www.cmy.net.au/resource/culturally-competent-youth-work/](https://www.salto-youth.net/tools/publications/Culturally-Competent>Youth Work: Good Practice Guide, Centre for Multicultural Youth; Australia, 2015., <a href=)
- [*YouthWiki Creativity and Culture*](#), The Republic of North North Macedonia, <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/republic-of-north-North-Macedonia/8-creativity-and-culture>
- Different tools for activities with young people - <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/>
- [*Culture and Youth Development*](#), United Nations Inter-Agency Network on Youth Development, <https://www.un.org/esa/socdev/documents/youth/fact-sheets/youth-cultureasavector.pdf>

RESURSI KORIŠTENI ZA DOKUMENT:

- [Law of youth participation and youth policies](https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2020/03/Zakon-za-mladinsko-uchestvo-i-mladinski-politiki-16-01-2020.pdf), 16.01.2020, Skopje, <https://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2020/03/Zakon-za-mladinsko-uchestvo-i-mladinski-politiki-16-01-2020.pdf>
- [National Youth Strategy](https://www.sega.org.mk/images/E-Library/Strategies/NSMK.pdf), Skopje, North North Macedonia, January 2016, <https://www.sega.org.mk/images/E-Library/Strategies/NSMK.pdf>
- [“Youth Trends in Republic of North Macedonia”](#) Cyril and Methodius, Institute for Sociological and Political-Legal Research; Skopje, North North Macedonia, 2014
- [“Analysis: Youth needs and youth organization in the Republic of North Macedonia”](#) - “Research on youth trends in Republic of North Macedonia”, Coalition of youth organizations SEGA; Prilep, North North Macedonia 2010
- ACCESS OF YOUNG PEOPLE TO CULTURE FINAL REPORT, EACEA/2008/01 (OJ 2008/S 91-122802), Interarts; Spain, 2008.
- Cultural and creative sectors in post-COVID-19 Europe - Crisis effects and policy recommendations, Policy Department for Structural and Cohesion Policies Directorate-General for Internal Policies PE 652.242 – European Parliament, CULT Committee; Belgium, 2021.
- Culturally-Competent Youth Work: Good Practice Guide, The Centre for Multicultural Youth, Australia; 2015.

